

Leidraad solar carports

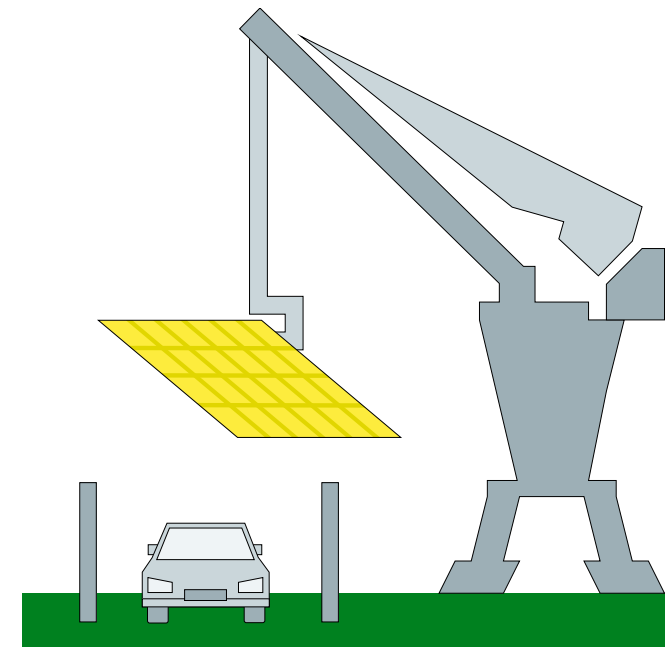
Gebiedsindeling en ruimtelijke inpassingsvoorwaarden solar carports



Gemeente
Rotterdam

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding en opgave	4
1.2 Multifunctioneel ruimtegebruik	4
1.3 Doel leidraad	5
1.4 Scope leidraad	5
2. Inpassingsvoorwaarden	7
2.1 Gebiedsindeling	7
Kaart met Gebiedsindeling	9
2.2 Inpassingvoorwaarden	11
2.3 Beeldinspiratie	16
3. Processtappen	19
3.1 Stappenplan	19
3.2 (Proces)participatie	21
3.3 Lokaal eigendom	21
4. Aanvullende aanbevelingen solar carports	22
4.1 Circulair, klimaatadaptatie en biodiversiteit	22





Culemborg EVA-Lanxmeer zonnedak en slim laadplein

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en opgave

De aarde warmt op en de gevolgen voor het klimaat zijn groot. Een belangrijke oorzaak? Ons gebruik van brandstoffen zoals kolen, gas en olie. Schone energie is nodig voor een gezond leefklimaat en helpt energie betaalbaar te houden. Daarom zet de gemeente Rotterdam zich in om samen met bewoners, ondernemers en partners duurzame energie op te wekken. Zodat het in Rotterdam fijn wonen, werken en verblijven blijft, nu en in de toekomst. De gemeente heeft een stevige ambitie: we willen 3,2 km² zonnepanelen realiseren in 2026. Om deze doelstelling te bereiken hebben we initiatiefnemers zoals u nodig!

“Solar carports zijn een slimme combinatie van zonne-energieopwekking en parkeerplaatsen. Terwijl de zonnepanelen energie produceren, blijft de auto koel en droog onder de overkapping. Deze inpassingsrichtlijnen geven duidelijkheid en inspiratie voor de implementatie van solar carports in Rotterdam.

Ik ben blij dat ze er zijn. Aan de slag!”

Chantal Zeegers
wethouder Klimaat, Bouwen en Wonen

1.2 Multifunctioneel ruimtegebruik

De ruimte is schaars, zeker in zo'n dichtbevolkte stad als Rotterdam. Daarom willen we de opwek van zonne-energie zo veel mogelijk combineren met andere (bestaande) functies, zoals gebouwen (daken en gevels) en parkeerplaatsen. Voor het plaatsen van zonnepanelen hanteren we de Rotterdamse Zonneladder en passen we de principes toe uit de [Leidraad Zonne-energie](#).

Rotterdam heeft veel parkeerterreinen. Waar mogelijk, willen we deze ruimte benutten om solar carports te ontwikkelen. Een solar carport combineert een parkeerterrein met het opwekken van zonne-energie en zorgt zo voor een efficiënt, meervoudig ruimtegebruik. Bovendien biedt het pandeigenaren of -gebruikers met een eigen parkeerterrein een mogelijkheid om verder te verduurzamen, vooral als het dak ongeschikt is of al vol met zonnepanelen ligt. Een solar carport biedt daarnaast de mogelijkheid om de lokaal opgewekte elektriciteit direct te leveren aan laadpalen voor elektrische auto's. Dit verlicht ook de druk op het elektriciteitsnet. Batterijopslag biedt de mogelijkheid om de opgewekte energie op te slaan voor later gebruik, wat leidt tot het efficiënter benutten van de netaansluiting.

Een bijkomend voordeel is dat de overkapping schaduw biedt, waardoor het parkeerterrein koeler blijft en hittestress wordt verminderd.

1.3 Doel leidraad

We willen verduurzamen, maar hebben ook oog voor de kwaliteit en leefbaarheid van de omgeving. Om te zorgen dat de (openbare) ruimte in Rotterdam aantrekkelijk blijft, moet de plaatsing van zonnepanelen boven parkeerplaatsen voldoen aan ruimtelijke inpassingsvoorwaarden. De voorwaarden gelden zowel voor privaat terrein als voor de openbare ruimte. Door deze voorwaarden toe te passen, kunt u de slagingskans van uw project vergroten.

Naast de opwek van zonne-energie zijn er nog vele andere opgaven in de stad, zoals woningbouw, vergroening en waterberging. Bij de verdeling van de ruimte is een goede, integrale belangenafweging noodzakelijk. In deze leidraad is aangegeven in welke gebieden solar carports ruimtelijk goed zijn in te passen, waar een bredere belangenafweging en meer maatwerk is vereist, en in welke gebieden solar carports in principe niet zijn toegestaan.

Door duidelijkheid te verschaffen 'waar' en 'hoe' solar carports in Rotterdam kunnen worden geplaatst, draagt de leidraad bij aan de gewenste versnelling en opschaling van solar carports in de stad!

1.4 Scope leidraad

De inpassingsvoorwaarden in deze leidraad gelden voor het overkappen van parkeerterreinen in de openbare en private buitenruimte. De richtlijnen zijn niet bedoeld voor individuele carports: overkappingen van één parkeerplaats.

Als u een individuele solar carport wilt plaatsen, vraag dan een omgevingsvergunning aan of dien eerst een conceptverzoek in.

U kunt uw conceptverzoek indienen via:

[Conceptverzoek omgevingsvergunning doen | Rotterdam.nl](#)

U kunt de omgevingsvergunning aanvragen via:

[Omgevingsvergunning bouwen aanvragen | Rotterdam.nl](#)

In de openbare ruimte komen alleen bestaande parkeerplaatsen in aanmerking. Op privaat terrein is het gelijktijdig aanleggen van een nieuw parkeerterrein in combinatie met een solar carport wel mogelijk.

Ook geldt deze leidraad niet voor een solar carport op een parkeerdek. Dit is altijd maatwerk, omdat het in samenhang wordt ontworpen met het gebouw.

Begrippen

Een solar carport is een dragende open constructie met zonnepanelen boven een parkeerterrein.

Een parkeerterrein is een (half)verhard terrein zonder dak, bestemd voor het parkeren van voertuigen. Een parkeerterrein kan zowel op openbaar terrein als op privaat terrein liggen. De parkeerfunctie is duidelijk te zien aan de inrichting. Een parkeerterrein heeft een eigen toegangsweg. Op parkeerplekken langs de straat en over de toegangsweg die het parkeerterrein ontsluit mogen geen solar carports worden gebouwd.

Een parkeerkoffer bestaat uit een enkele of dubbele rij parkeerplaatsen met een doodlopende toegangsweg ertussen.



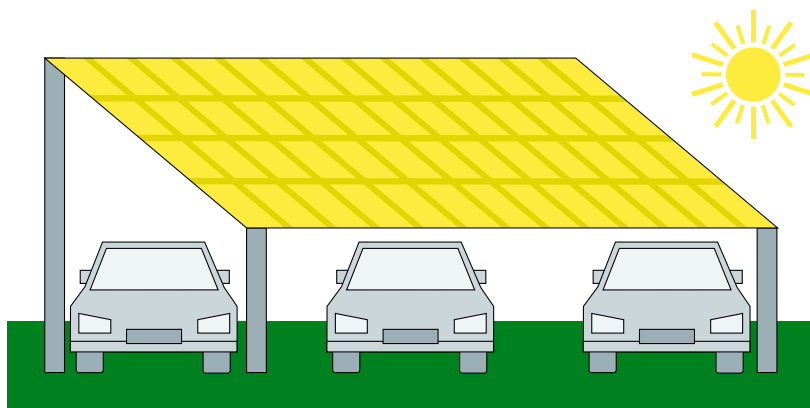
Foto: STAP, iStock

2. Inpassingsvoorwaarden

2.1 Gebiedsindeling

Elke plek in de stad heeft zijn eigen structuur en kenmerken. In sommige gebieden zouden solar carports ruimtelijk heel goed passen, in andere gebieden kan de plaatsing van solar carports ten koste gaan van de ruimtelijke beleving van een plek.

Op basis van bestaande beleidskaders zoals de gebiedstypen uit de Welstandsnota en de gebiedsindeling van de Rotterdamse Stijl hebben we de stad in vijf categorieën verdeeld. Deze categorieën geven aan hoe gevoelig de gebieden zijn voor de impact van solar carports in de buitenruimte.



Categorie 1:
Harvegebieden en
Bedrijfsterreinen



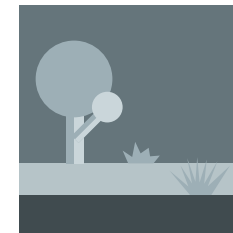
Categorie 2:
Kantoorlocaties en
Woongebieden



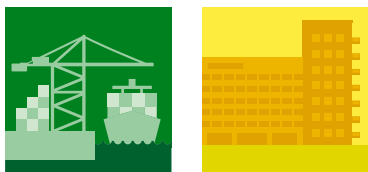
Categorie 3:
Stedelijke
Knooppunten en
Gebieds-
ontwikkelingen



Categorie 4:
Beschermde
Stadsgezichten,
Historische linten
en kernen



Categorie 5:
Hoofdwater-
structuur en
Hoofdgroen-
structuur



Voor **categorie 1** en **2** geldt dat op parkeerterreinen solar carports in principe zijn toegestaan als wordt voldaan aan de inpassingsvoorwaarden.



In de **categorieën 3** en **4** zijn we terughoudender. Hier is een integrale afweging noodzakelijk. Dit vergt maatwerk en voor elke locatie zal deze afweging door de gemeente afzonderlijk worden gemaakt:

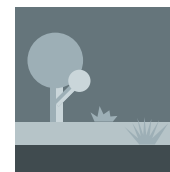
Stedelijke Knooppunten zijn representatieve ruimtes met veel publieke voorzieningen. Het zijn drukke plekken, die bepalend zijn voor de identiteit van de stad. Solar carports zijn alleen mogelijk als ze

geen afbreuk doen aan de ruimtelijke beleving en het gebruik van de plek.

Gebiedsontwikkelingen zijn plekken waar de komende jaren wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van de stad. Het zijn transformatiegebieden waar nieuwe functies zullen worden ontwikkeld. Duurzame opwek van energie maakt hier onderdeel van uit. Het plaatsen van solar carports moet aansluiten bij de ambities van de lange termijnvisie. Een solar carport kan ook tijdelijk worden ingezet, in afwachting van de realisatie van de gebiedsontwikkeling.

Parkeerterreinen in de hoofdgroenstructuur (zie oranje P-symbool in de kaart met gebiedsindeling) zijn alleen mogelijk als het geen afbreuk doet aan de ruimtelijke beleving en het groene karakter van de locatie.

Beschermd stadsgezicht zijn gebieden met een hoge ruimtelijke kwaliteit. Hier zijn solar carports alleen mogelijk als zij de karakteristieken van het beschermde stadsgezicht niet aantasten.

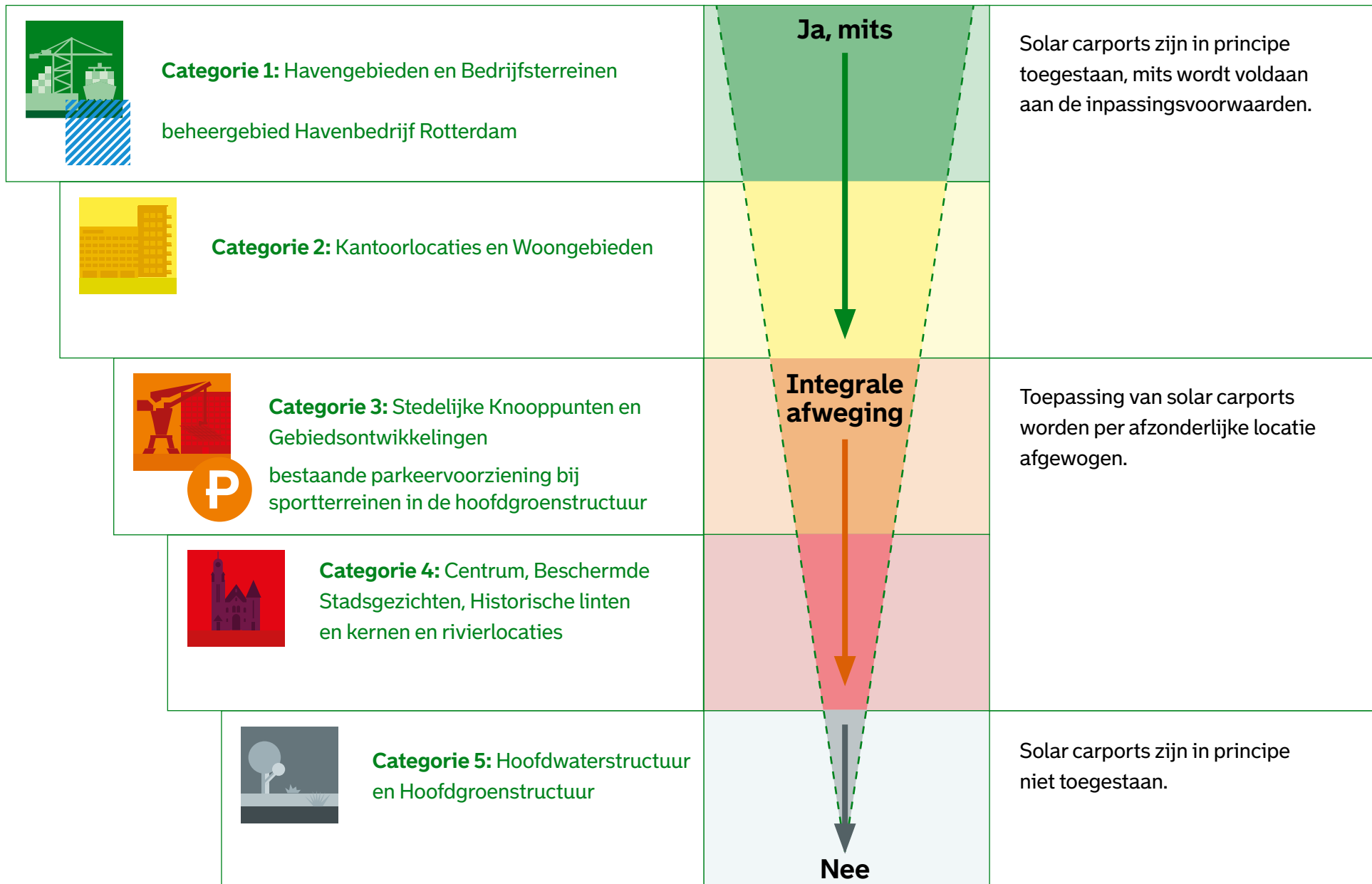


Voor **categorie 5** geldt dat solar carports in principe niet zijn toegestaan. Parkeerterreinen bij sportvoorzieningen vallen onder categorie 3.

Kaart met Gebiedsindeling



[Klik hier om de interactieve online versie te bekijken](#)

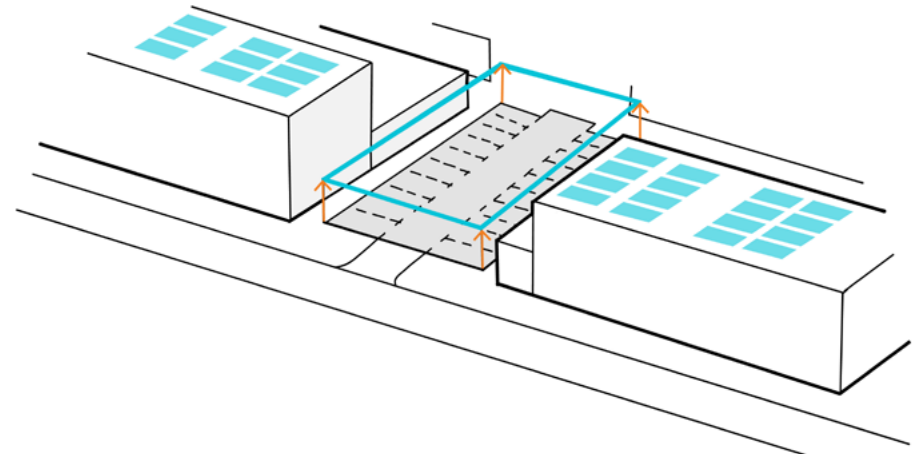


2.2 Inpassingvoorwaarden

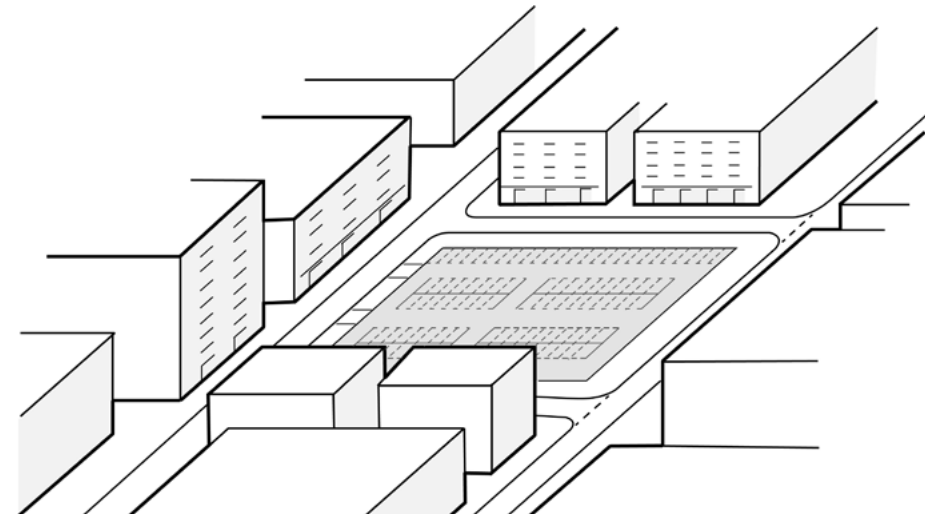
In deze paragraaf beschrijven we de inpassingsvoorwaarden waaraan solar carports moeten voldoen.

Plaatsing en oriëntatie

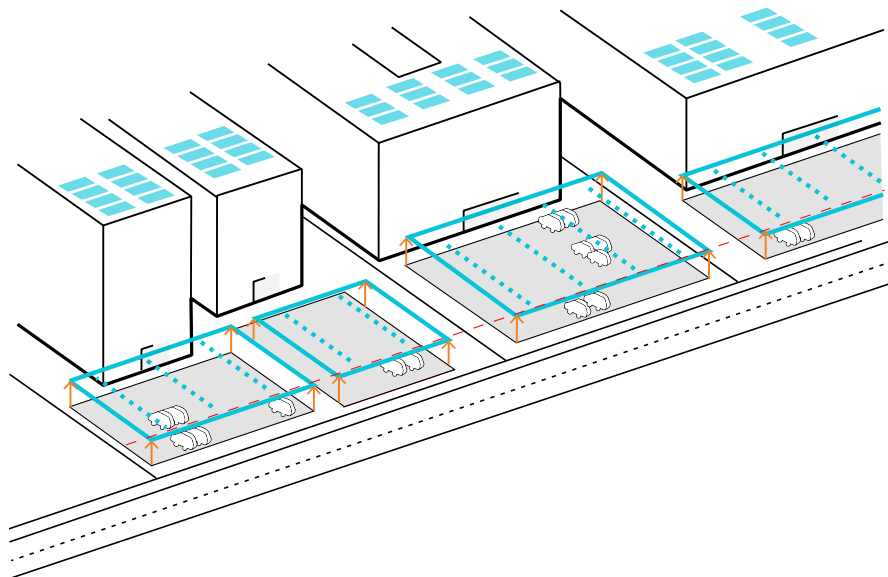
- Solar carports moeten aansluiten op de stedenbouwkundige structuren in de omgeving.
- Solar carports zijn alleen toegestaan op parkeerterreinen en mogen het profiel van de openbare weg niet verstoren.
- De rijbanen van het parkeerterrein moeten vrij gehouden worden.
- Solar carports hebben een duidelijk en herhalend ritme, ontwerp en structuur.
- Binnen een parkeerveld streven naar een ligging van solar carports in één richting, zodat een rustig beeld ontstaat.
- Binnen een parkeerveld streven naar één type constructie van gelijke hoogte, materiaal en kleur.
- Solar carports zijn in principe niet gewenst op parkeerterreinen die onderdeel zijn van een representatieve, publieke ruimte die omringd wordt door bebouwing die op die ruimte gericht is, zoals een plein.



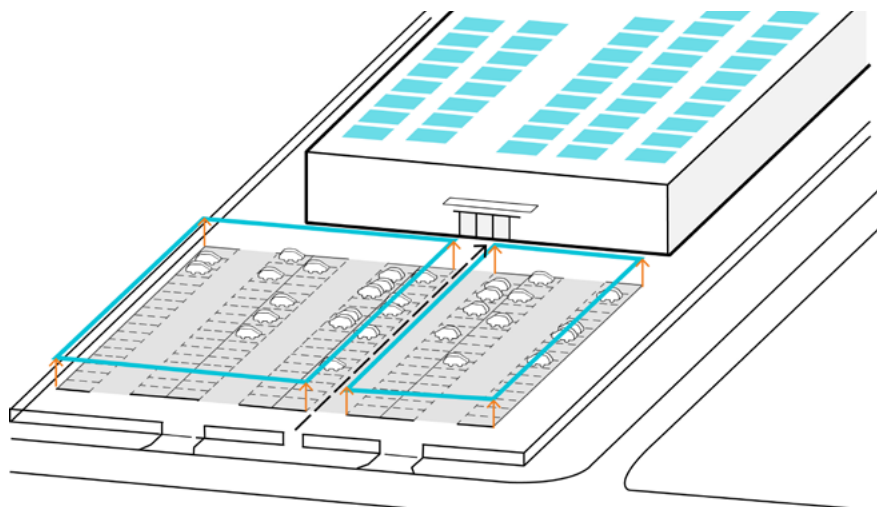
Solar carports afstemmen op de stedenbouwkundige structuur



Solar carports niet gewenst op publieke pleinen waarop de bebouwing zich oriënteert



Solar carports hebben een heldere en repetitieve ritmiek, compositie en structuur

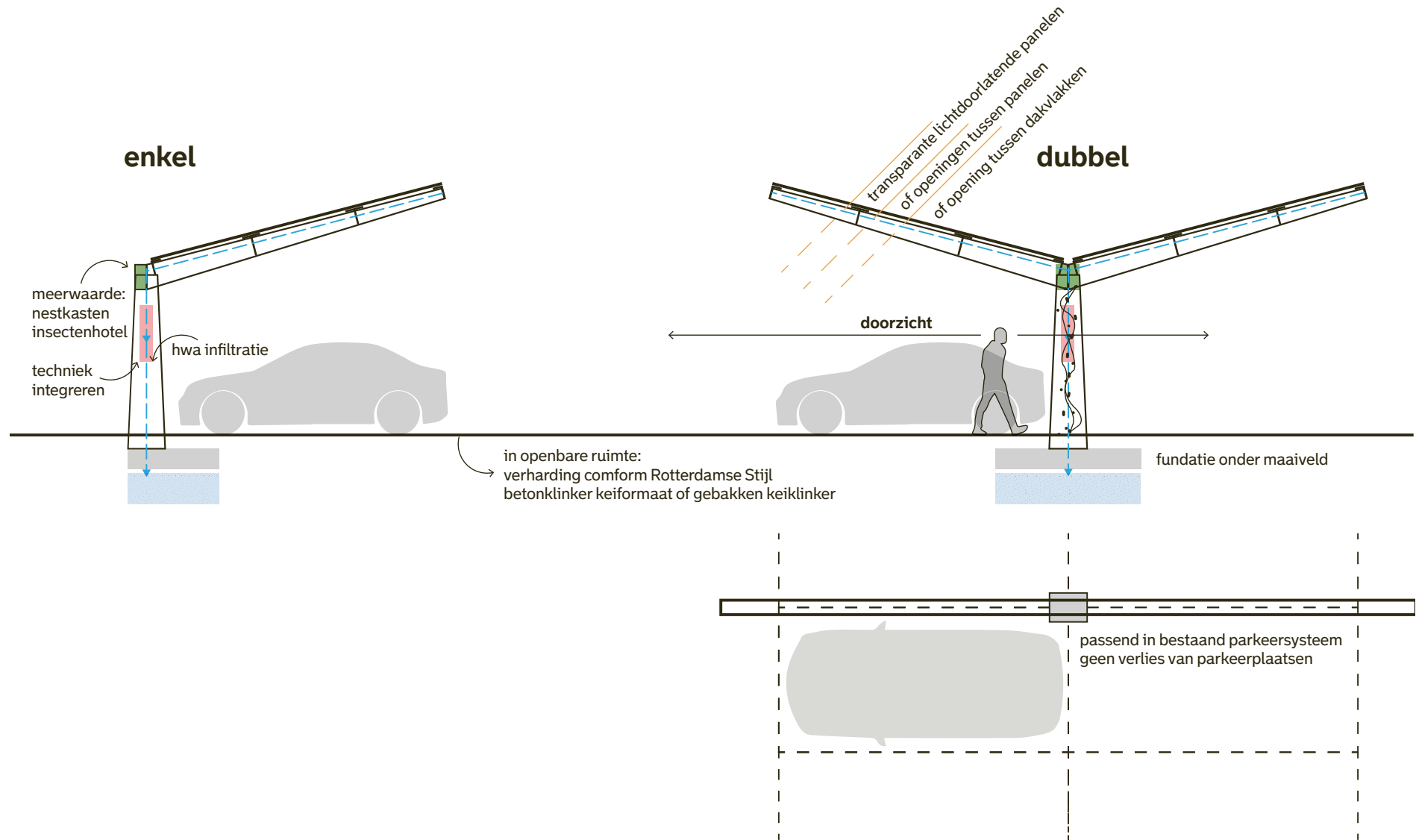


Solar carports laten het zicht op de hoofdentree open

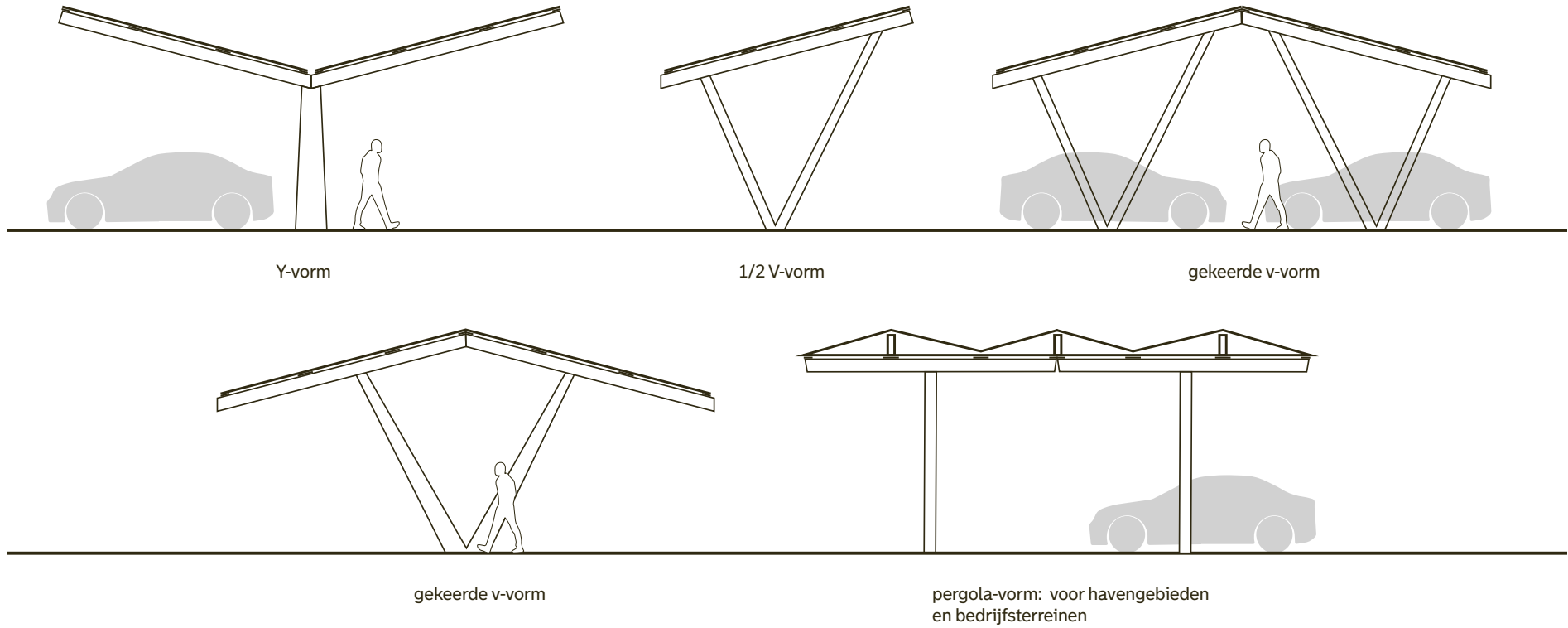
Beeldkwaliteit

- De draagconstructies van de solar carports zijn zorgvuldig, eenduidig en in samenhang met elkaar ontworpen.
- De voorkeur gaat uit naar het minimaliseren van verticale ondersteuning om de solar carport zo licht mogelijk aanwezig te laten zijn. (zie afbeelding 'Voorbeelden ingetogen basisconstructies solar carports')
- Solar carports hebben een degelijke architectonische uitstraling: de kleuren en het materiaalgebruik van de draagconstructie zijn ingetogen en sluiten aan op de omgeving.
- Detaillering en materiaalgebruik zijn van hoge kwaliteit. Materialen blijven mooi of verouderen mooi. Bij gebruik in de openbare ruimte sluiten we aan bij het kleurgebruik volgens de Rotterdamse Stijl.
- Laadtechniek, omvormers, bekabeling, verlichtingselementen, afwatering etc. zijn geïntegreerd in het ontwerp van de constructie.
- Technische kasten, trafo's en batterijen op maaiveld zijn onderdeel van het ontwerp en worden zorgvuldig ingepast.
- Fundering is zorgvuldig weggewerkt onder het maaiveld.
- Reclame-uitingen zijn niet toegestaan op solar carports.

Hoe zien solar carports er bij voorkeur uit?

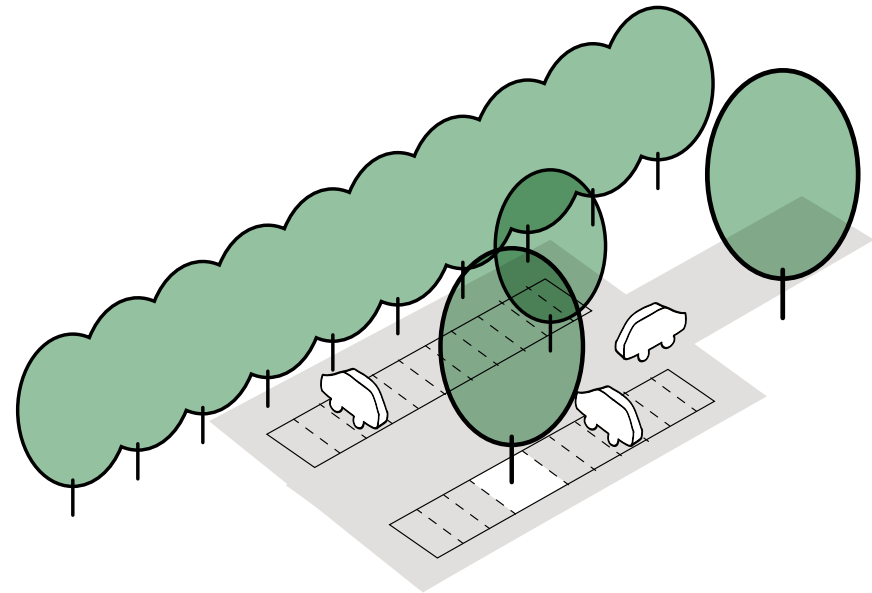


Voorbeelden ingetogen basisconstructies solar carports



Overige voorwaarden

- De hoofddraagstructuur is robuust genoeg voor de parkeerfunctie. Eventuele aanrijdbeveiliging wordt meegenomen in het ontwerp.
 - De plaatsing van solar carports mag het aantal parkeerplaatsen niet verminderen, tenzij aangetoond kan worden dat een afname van parkeerplaatsen geen parkeerdruk of parkeeroverlast veroorzaakt.
 - Het parkeerveld moet goed toegankelijk blijven voor hulpdiensten en andere gebruikers.
 - Bestaande bomen in de openbare ruimte rondom een parkeerterrein worden niet gerooid of gesnoeid om de opbrengst van solar carports te verhogen.
 - Onderzocht kan worden of het mogelijk is om bestaande bomen op de projectlocatie te verplaatsen, in afstemming met de gemeente.
 - Voor bestaande bomen op particulier terrein geldt de [APV](#).
 - Er moet voldoende afstand gehouden worden tot bestaande bomen (conform de richtlijnen Boomstructuurvisie Rotterdam – zie link: [Rotterdamse Stijl](#)).
 - Regenwater dat op solar carports terechtkomt, zakt bij voorkeur ter plekke in de bodem. Als dit niet kan, wordt aangesloten op de hemelwaterafvoer (HWA).
- Bij plaatsing van solar carports in de openbare ruimte, sluit de verharding aan op de [Rotterdamse Stijl](#).
 - Het ontwerp voor solar carports moet worden afgestemd op het bestaande verlichtingsplan.
 - Op drukke plekken is het gewenst dat er voldoende licht onder de solar carports is. Dit kan onder meer door semi-transparante zonnepanelen te gebruiken of meer afstand tussen de zonnepanelen te creëren.
 - In ontwerp aandacht voor sociale veiligheid (hangplek) en sociale controle (zicht op).



Bestaande bomen rondom een parkeerterrein blijven staan. Verplaatsen van bomen op een projectlocatie kan alleen met toestemming van de gemeente.

2.3 Beeldinspiratie

Beeldinspiratie industrieel

Voorbeelden van solar carports met een industrieel uiterlijk, met name geschikt om te gebruiken in havengebieden en op bedrijfsterreinen (grootschalige parkeerterreinen).

Robuuste vormgeving van gegalvaniseerd of gecoat staal, aansluitend bij de gebouwde elementen in de directe omgeving.



Solar carport bij gemeentehuis Dronen



Solar carport in Heerlen

Beeldinspiratie stedelijk

Voorbeelden van solar carports met een stedelijk uiterlijk, geschikt om te gebruiken op kantoorlocaties en in woongebieden.

Vorm volgt functie. De kleur sluit aan bij elementen uit de directe omgeving. Bij gebruik in de openbare ruimte de kleurstelling volgens de Rotterdamse Stijl gebruiken.



Solar carport bij gemeentehuis Dronen



Solar carport sportvereniging Tempo '34, Rotterdam

Beeldinspiratie landschappelijk

Voorbeelden van solar carports met een uiterlijk dat niet industrieel of stedelijk is. Zoals voor gebruik in een landelijke omgeving. Denk bijvoorbeeld aan groen-stedelijke plekken, recreatieve locaties of aan de kust.

Deze locaties, waar de ruimtelijke ervaring voornamelijk groen en landschappelijk is, vragen om een passende vormgeving.

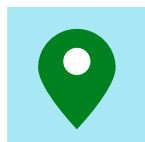


Solar carport bij Landgoed De Olmenhorst

3. Processtappen

In dit hoofdstuk leest u een samenvatting van de processtappen die u moet doorlopen om te komen van een idee tot een vergunning voor uw project.

3.1 Stappenplan



Stap 1. Check op de kaart binnen welke categorie de beoogde locatie ligt

Door een check te doen op de kaart 'Gebiedsindeling solar carports' kunt u achterhalen in welke categorie uw beoogde locatie ligt:

- Valt de locatie onder categorie 5 dan zijn solar carports in principe uitgesloten.
- Valt de locatie onder categorie 1 & 2 en bevindt deze zich op privaat terrein (vol eigendom) dan kunt u stap 2 overslaan.
- In alle andere gevallen: zie stap 2.



Stap 2. Check of uw initiatief kansrijk is bij het initiatievenloket

Bij het initiatievenloket kunt u uw initiatief door de gemeente laten toetsen of het kansrijk is. U kunt uw initiatief indienen via: [Initiatief indienen | Rotterdam.nl](#). U hoeft nog geen uitgewerkt plan te hebben. U kunt ook een initiatief indienen als u nog advies of ondersteuning nodig heeft.

Meld uw initiatief in ieder geval aan bij het Initiatievenloket als:

- Het gaat om een solar carport op een openbaar parkeerterrein.
- Het gaat om een solar carport op een parkeerterrein dat binnen categorie 3 & 4 van de inpassingskaart valt.
- Het gaat om een solar carport op een parkeerterrein dat met erfpacht is uitgegeven.

Let op!

Mogelijk moet u, naast het aanvragen van een omgevingsvergunning, ook privaatrechtelijke ontheffing en/of toestemming aanvragen bij de gemeente Rotterdam. Het verkrijgen van een omgevingsvergunning staat los van de (in veel gevallen) benodigde privaatrechtelijke ontheffing en/of toestemming.

In uw akte van levering of erfpachtakte kunt u controleren of deze privaatrechtelijke ontheffing en/of toestemming ook voor u geldt. Voor de privaatrechtelijke ontheffing en/of toestemming kunnen voorwaarden gelden, waaronder financiële.

Als privaatrechtelijke ontheffing en/of toestemming nodig is of als u vragen heeft, kunt u contact opnemen met team Contractbeheer en Erfpacht via erfpacht@rotterdam.nl. U kunt ook kijken op www.rotterdam.nl/wonen-leven/erfpacht.

De (openbare) ruimte in Rotterdam is schaars. Dit betekent dat we functies slim moeten combineren of duidelijke keuzes moeten maken. Gelet op de vele opgaven in de stad is een integrale afweging nodig om te beoordelen of een solar carport op de beoogde locatie gewenst is. Bij het initiatievenloket verkennen we de mogelijkheden van uw idee of plan en maken we die afweging.

Zo toetsen we onder andere op de volgende onderdelen:

- Wat is de toekomstvisie voor de beoogde locatie? Blijft de parkeerfunctie nog voor langere tijd beschikbaar? Is de locatie onderdeel van een gebiedsontwikkeling?
- Spelen er andere opgaven, bijvoorbeeld vergroening of wateropvang, die het plaatsen van een solar carport belemmeren, die aandacht vragen of biedt het juist kansen om functies op die plek te combineren en verbeteringen aan te brengen?
- Wordt het parkeerterrein ook voor andere doelen gebruikt die een solar carport uitsluiten of aanpassingen vragen? Bijvoorbeeld een kermis of markt? Of biedt dit juist kansen om functies te combineren en verbeteringen aan te brengen?

Op basis van deze verkenning ontvangt u een advies van de gemeente of uw initiatief kansrijk is en worden eventuele aandachtspunten en randvoorwaarden meegegeven voor de uitwerking van uw plan.



Stap 3. Stel een inpassingsplan op

Stel een inpassingsplan op met behulp van de basisrandvoorwaarden uit deze leidraad. Deze voorwaarden gelden voor alle locaties.

Neem in uw plan – als dat voor u geldt - ook de aanvullende aandachtspunten en randvoorwaarden mee die in overleg met het initiatievenloket zijn opgesteld (zie stap 2).



Stap 4. Dien een conceptverzoek in

Als uw initiatief voldoet aan de basisrandvoorwaarden, verhoogt dit de kans van slagen. Maar het is geen garantie dat de omgevingsvergunning wordt verleend. Daarom is het belangrijk de haalbaarheid van uw plan te laten toetsen.

Dat kunt u doen door een conceptverzoek in te dienen: uw initiatief wordt getoetst op de kans van slagen en u krijgt eventueel aandachtspunten voor de definitieve aanvraag. U kunt uw conceptverzoek indienen via:

[Conceptverzoek omgevingsvergunning doen | Rotterdam.nl](https://www.rotterdam.nl/conceptverzoek-omgevingsvergunning)



Stap 5. Dien een definitieve vergunningsaanvraag in

Krijgt u op de conceptaanvraag positief advies, dan kunt u daarna een definitieve aanvraag indienen voor een 'bouwvergunning-geen gebouw zijnde'. U kunt de omgevingsvergunning aanvragen via:

[Omgevingsvergunning bouwen aanvragen | Rotterdam.nl](https://www.rotterdam.nl/omgevingsvergunning-bouwen-aanvragen)

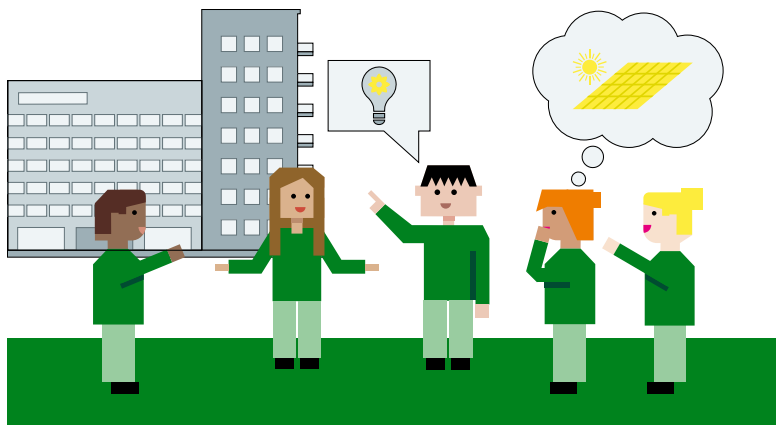
Als de definitieve vergunningsaanvraag wordt goedgekeurd, heeft u een vergunning en toestemming om de solar carport te plaatsen.

3.2 (Proces)participatie

Het gesprek met de omgeving over ruimtelijke ontwikkelingen noemen we procesparticipatie. Het gaat over de brede betrokkenheid van bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij de voorbereiding van een solar carport.

Wij adviseren initiatiefnemers voor solar carports om relevante partijen (bijvoorbeeld omliggende bedrijven, bewoners) zo snel mogelijk in het proces te betrekken, nog voordat de formele vergunningenprocedure van start gaat. Om participatie onder de Omgevingswet te regelen, heeft de gemeente [Participatiebeleid](#) opgesteld.

Voor meer informatie kunt u de factsheets participatiebeleid voor [kleine initiatieven](#) of [grote initiatieven](#) downloaden.

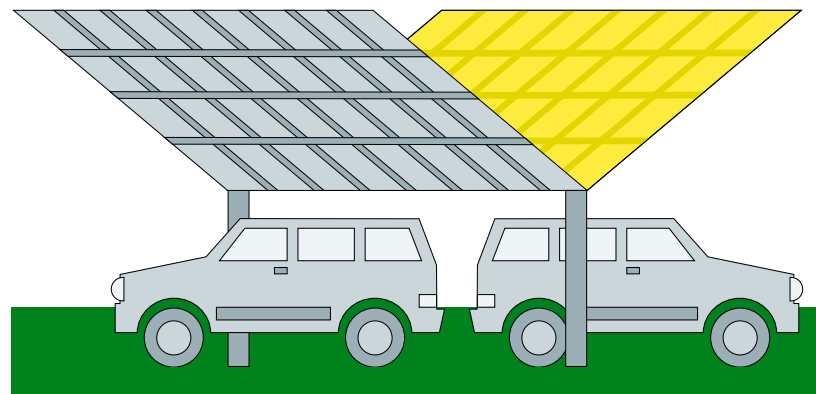


Uit het gesprek met de omgeving kunnen ook afspraken en wensen komen over financiële participatie, zoals over lokaal eigendom, financiële participatieregelingen, het omgevingsfonds en eventuele omwonendenregelingen.

3.3 Lokaal eigendom

We vinden het belangrijk dat bewoners, bedrijven en andere organisaties uit de omgeving kunnen meeprofiten en zeggenschap krijgen in grootschalige zonprojecten (vanaf 15 kWp). Lokaal eigendom betekent dat inwoners en ondernemers (mede-) eigenaar worden van energieprojecten, waardoor zij invloed hebben in de projecten en delen in de opbrengsten.

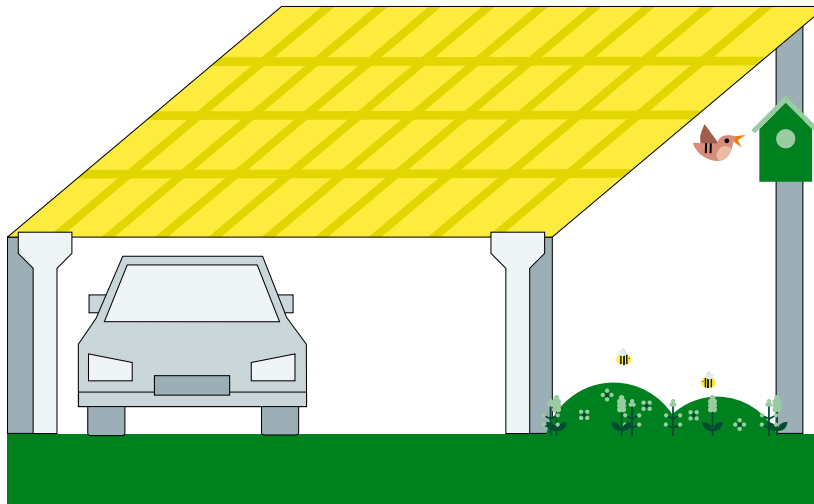
Het concrete streven is om 50% van het eigendom van grootschalige zonprojecten lokaal te realiseren. Het gemeentelijk beleid is vastgelegd in de [Uitvoeringslijn Lokaal Eigendom](#).



4. Aanvullende aanbevelingen solar carports

4.1 Circulair, klimaatadaptatie en biodiversiteit

Solar carports dragen bij aan energieopwekking door natuurlijke bronnen. Door solar carports slim te ontwerpen kunnen ze ook bijdragen aan bredere doelstellingen rond duurzaamheid zoals circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Hiermee worden aantrekkelijke plekken gecreëerd, die duurzaam zijn en verschillende functies hebben. Denk hierbij aan:



1. Zonne-energiesystemen met een circulair karakter (modulair, recycling, hergebruik en fairtrade).
2. Zonne-energiesystemen met een kleinere CO₂ - voetafdruk en een langere gebruiksduur.
3. Bij het toepassen van solar carports kan de regenwaterafvoer afgekoppeld worden van de riolering. Zo kan regenwater lokaal opgenomen worden in de bodem.
4. Vergroening van parkeervoorzieningen met inheemse hagen of beplanting tussen de rijen, aan de uiteindes etc.
5. De constructie biedt ook mogelijkheden voor elementen die de biodiversiteit ondersteunen zoals nestkasten of insectenkasten. Vanzelfsprekend moet de habitat daarvoor geschikt zijn.

Hier zijn ook subsidieregelingen voor beschikbaar:

[Subsidie Klimaatadaptatie | Rotterdam.nl](#)

Voorbeelden groen rond en tussen de parkeervakken

Plantvakken **tussen** parkeerstroken met laagblijvende heesters en/of kruidenrijke vegetatie. Kies voor schaduwplanten op plekken die altijd of het grootste deel van de dag in de schaduw liggen.

Plantvakken rond de parkeerstroken met laagblijvende heesters en/of kruidenrijke vegetatie. Eventueel in combinatie met een insectenhotel, voor insecten ingezaaide plantvakken en hagen die de biodiversiteit verhogen zoals liguster.



Voorbeeld waterbuffering

In de ideale situatie wordt hemelwater opgevangen of direct opgenomen in de bodem. Bijvoorbeeld door het water te laten afstromen naar omringende groenvakken of een wadi.



Culemborg EVA-Lanxmeer zonedak en slim laadplein

Colofon

Dit document leidraad solar carports
is een uitgave van de gemeente Rotterdam.

Februari 2025

www.rotterdam.nl



**Gemeente
Rotterdam**